

Bilag A

Arbejdsgruppen for Arealudtag – Løsninger og afklaringer pr. 15. september 2025.

Emne	Løsning/afklaring
<i>Forbedringer af tilskudsordningen Vand- og Klimaprojekter (VKP)</i>	
Mulighed for opkøb af projektjord før og under forundersøgelsen	EU-kommissionen har i oktober 2024 bekræftet, at Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø i VKP kan opkøbe kommende projektejendomme og -jorder før og under forundersøgelsen og få disse EU-finansieret i forbindelse med etableringsprojektet. Denne mulighed fremmer realiseringen af VKP-projekter, da der skabes rådighed over arealet til brug for projektet samt at jordfordelingskontoret har mulighed for at opkøbe projektjord eller ejendomme, når muligheden viser sig og lodsejer ønsker salg (frem for at skulle vente på et etableringstilsagn).
Mulighed for værditabskompensation	Siden august 2024 har det været muligt for lodsejere i VKP-projekter, som ønsker at beholde deres projektarealer, at blive kompenseret for arealets tabte markedsværdi som følge af projektet. Værditabskompensation gør det enklere, og mere attraktivt, for mange lodsejere at deltage i et VKP-projekt.
Mulighed for finansiering af indledende arbejde forud for tilsagn om forundersøgelse	Fremadrettet er det muligt at søge om at få dækket udgifter forbundet med det indledende arbejde, der går forud for ansøgning om tilsagn til forundersøgelse. Regler om ikke-tilskudsberettigede udgifter blev ændret med bekendtgørelsen fra 2023 med fremadrettet virkning og indeholder således ikke længere en begrænsning ift. udgifter relateret til et kommende projekt, der går forud for tilsagnet. Finansiering kræver dog, at det forudgående arbejde medfører tilsagn om forundersøgelse. Forbedringen blev også anbefalet af Ekspertgruppen for udtagning af lavbundsjorder.
Løbende opjustering af lønsatser til projektejere og projektrelateret personale	Lønsatser til projektejere samt projektrelateret personale blev opjusteret med bekendtgørelsen fra 2023 for at sikre, at lønsatser følger den almindelige lønudvikling på det danske arbejdsmarked. Lønsatser justeres således løbende og senest med bekendtgørelsen gældende for 2024 og 2025. Tiltaget blev også anbefalet af Ekspertgruppen for udtagning af lavbundsjorder

Hævet udbudsgrænse i forbindelse med indhentning af to tilbud	Med bekendtgørelsen for 2024 og 2025 har Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø lempet regler ift. kontrol af rimelige priser af projektudgifter. Styrelsen har således hævet udbudsgrænsen ifm. indhentning af to tilbud fra 50.000 til 100.000 kr. med henblik på at lette administrationen hos projektejere. Lempelsen gælder kun projekter med tilsagn fra 2024 eller 2025. Styrelsen arbejder derudover pt. på at forenkle regler for ansøgning om tilskud til 2026.
Mulighed for at søge tilskud til anlægsarbejde i fredskov	Det er muligt for projektejere at søge tilskud til omlægning af dræn og vandløb i fredskov ifm. Vand- og klimaprojekter. Regler om ikke-tilskudsberettigede udgifter blev ændret med bekendtgørelsen fra 2023 med fremadrettet virkning og indeholder således ikke længere en begrænsning ift. anlægsudgifter på arealer med fredskov.
Minimumskrav om klimaeffekt fjernet	Som følge af implementeringen af Aarhus Universitets opdaterede kortgrundgrundlag for den potentielle udbredelse af kulstofrige lavbundsjorder (Kulstof2022) er krav lempet yderligere med bekendtgørelsen fra 2024-25. Overlapskravet vedrører hermed blot tilsagn om forundersøgelse, hvorimod etableringstilsagn alene beror på krav om omkostningseffektivitet.
Synliggørelse af synergieffekter ved vand- og klimaprojekter	De tilskudsberettigende formål med vand- og klimaprojekter er bedring af vandmiljøet ved reduktion af udledningen af næringsstoffer samt reduktion af drivhusgasser fra kulstofrige lavbundsjorder. Vand- og klimaprojekter har dog også potentiale for at levere en række positive synergieffekter såsom at fremme biodiversitet og visse naturtyper samt klimatilpasning. Dette er beskrevet nærmere i vejledningen til tilskudsordningen, for at projektejere kan formidle med klar reference om de positive potentielle synergieffekter, som lodsejere kan forvente i medfør af deres frivillige deltagelse i vand- og klimaprojekter
Øvrige emner	
Bedre IT-understøttelse og sagsbehandling af IT-fejlamte EU-finansierede lavbunds- og vådområdeprojekter	Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har implementeret en række tiltag for at forbedre understøttelsen af Tast selv it-systemet og sagsbehandling af ansøgnings- og tilsagnssager vedr. vand- og klimaprojekter samt tidligere tilsagn finansieret af Landdistriktsprogrammet. Tiltag omfatter: • Forsimpling og forbedring af ansøgningsskemaet for vand- og klimaprojekter • Fjernelse af svarfrist på servicekald på syv dage, således at der ikke er nogen formel svarfrist for projektejere. • Oprettelse af konkret indgang til sagsbehandler, som projektejere kan kontakte, når de oplever fejl i it-understøttelsen af Vand- og Klimaprojekttilsagn (eller tidligere LDP-tilsagn). Tiltag er implementeret på baggrund af et tæt samarbejde med arbejdsgruppens kommunale repræsentanter, KL samt Naturstyrelsen, der har udgjort en undergruppe i arbejdsgruppen med fokus på at løse barrierer relateret til it-understøttelsen samt sagsbehandling af it-fejlmeldte lavbunds- og vådområdeprojekter. Styrelsen overvåger i samarbejde med arbejdsgruppen dog løbende sagernes status for at sikre fortsat fremdrift i tilfælde af it-fejl

Undtagelse af projektarealer fra krav om vårsåede afgrøder på efterafgrødearealer	Landbrugere, der deltager i vand- og klimaprojekter, klima-Lavbundsprojekter eller søger om tilsagn til permanent ekstensivering, er fritaget bindende krav om at etablere vårsåede afgrøder på arealer med efterafgrøder med henblik på, at tinglysning og evt. jordfordelingskendelse og anlægsarbejde kan finde sted, når det er relevant. Undtagelsen blev implementeret med Plantedækkebekendtgørelsen 2024-25 (videreført til 2025-26) og medfører, at landbrugere ikke er bundet af at skulle vårså afgrøder efter efterafgrøder eller alternativt fortsætte braklægning til efterfølgende driftsår, når de i stedet udtager areal permanent. Undtagelsen gælder ikke, hvis arealet med efterafgrøder bruges til skovrejsning.
Udtagningskonsulenter i tættere lokalt samarbejde om arealomlægningsindsatsen	Med Aftalerne om et Grønt Danmark 2024 videreføres og styrkes konceptet for udtagningskonsulenter. Som led i den lokale forankring har udtagningskonsulenterne to forskellige roller: Dels at være den primære kontaktperson for lodsejerne i projekter, som lodsejerne selv kan søge tilskud til (f.eks. minivådområder og klima-lavbundsprojekter), herunder at fungere som én indgang i forbindelse med søgning af tilskud og myndighedsgodkendelse, samt den generelle dialog med lodsejeren mv.; og dels at bidrage med facilitering af større udtagningsprojekter, hvor kommunerne eller Naturstyrelsen er projektejere (f.eks. tilskudsordningen for vand- og klimaprojekter eller Naturstyrelsens klima-lavbundsindsats). Udover at rådgive i bl.a. ansøgningsprocessen indgår udtagningskonsulenterne i det lokale opsøgende arbejde med at øge kendskabet og interessen blandt lodsejere for at indgå i projekter og være bindeled mellem lodsejere, kommunerne, Naturstyrelsen og de lokale treparter i samarbejdet om og realisering af de lokale arealomlægningsindsatser. Udtagningskonsulenterne kan tillige vejlede om tilskudsmuligheder til ekstensivering og skovrejsning, herunder agere bindeled til konsulenter, der har ekspertisen indenfor disse virkemidler. Der er afsat hhv. 36,5, 41,5 og 51,3 mio. kr. til udtagningskonsulenterne i 2025, 2026 og 2027. Midlerne til udtagningskonsulenterne udmøntes via særpuljer i Promilleafgiftsfonden for landbrug. Rammerne for udtagningskonsulenternes arbejde fastsættes i en opgavebeskrivelse.
Styrket kobling mellem ekstensiverings- og vådgøringsindsatserne	Med arealtilskudsordningen Permanent ekstensivering kan lodsejere få tilskud til at udtage udvalgte landbrugsarealer permanent fra intensiv landbrugsdrift til gavn for både klima, miljø og natur. Fra februar 2026 kan der søges om tilskud til permanent ekstensivering af kulstofrige landbrugsarealer (mindst 6 % organisk kulstof i jorden) samt til landbrugsarealer, der ligger i delvandoplande med høje kvælstofindsatsbehov. Ordningen understøtter udtagningsindsatsen ved, at lodsejere via tilsagnet til permanent ekstensivering også indvilliger i at deltage i evt. fremtidige lavbunds- eller vådområdeprojekter med deres arealer omfattet af tilsagnet. En særlig styrke ved ordningen er, at den giver hurtig effekt, idet den kan søges af alle lodsejere og helt uafhængigt af andre lodsejere eller status på eventuelle lavbunds- eller vådområdeprojekter, der evt. måtte være på tegnebrættet. Ordningen blev introduceret i 2024 med finansiering fra Landdistriktsprogrammet og genopsættes til 2026 under CAP-planen for 2023-2027 med henblik på fortsat at understøtte udtagningsindsatsen. Bekendtgørelsen om Permanent ekstensivering 2026 forventes sendt i ekstern høring i september 2025.

Offentlig adgang til udtagne arealer	Regler om offentlig adgang til udtagne arealer er (delvis)afklaret. Det afhænger bl.a. af om de konkrete udtagne arealer betegnes som dyrkede eller udyrkede arealer, hvilket vil bero på kommunens konkrete vurdering. Generelt set giver naturbeskyttelsesloven ikke på nuværende tidspunkt ikke offentligheden ret til at færdes på lodsejeres/landbrugeres dyrkede arealer eller pløje/stubmarker, f.eks. for at komme hen til de udtagne arealer eller natur i det åbne land i øvrigt. Loven forpligter heller ikke lodsejere til at anlægge veje/stier der sikrer offentligheden adgang til de udtagne arealer. Der er behov for en yderligere afklaring. Se mere i notatet her: Notat
Samarbejde med Energinet Eltransmission om udtagningsprojekter	Når projektere konstaterer, at der er el-transmissionsanlæg i eller omkring områder, hvor der planlægges eller gennemføres forundersøgelser for udtagningsprojekter med permanent vådgøring, er det vigtigt at inddrage Energinet Eltransmission i samarbejdet om projektudførelsen. • Henvendelser vedrørende udtagningsprojekter skal rettes til Energinet Eltransmission 3.parter@energinet.dk. • Projektere kan med fordel inddrage Energinet Eltransmission så tidligt som muligt i projektforløbet for at afklare niveauet af konflikt mellem udtagningsprojekter og el-transmissionsanlæg i form af kabler og luftledninger og dermed projekteres behov for at ansøge om dispensation til etablering af udtagningsprojekt indenfor arealet med eksisterende kabler eller luftledningsanlæg, der er omfattet af en servitut. Hvis dispensation ikke kan opnås, skal mulighed for at omlægge eksisterende kabler eller iværksætte andre afværgeforanstaltninger afklares. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø er opmærksom på at styrke vejledninger til tilskudsordningerne Vand- og klimaprojekter og Klima-Lavbundsprojekter, så det fremgår tydeligt, at udgifter forbundet med evt. omlægning af ledningsanlæg eller afværgeforanstaltninger er støtteberettigede udgifter, så længe projektet kan gennemføres omkostningseffektivt. Der er mellem Energinet Eltransmission og Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø desuden fokus på at sikre koordinering af den fremadrettede planlægning af udbygning af ledningsprojekter ift. udtagningsindsatsen. Dette kan f.eks. gøres ved at screene udbredelsen af kulstofrige lavbundsjordene indenfor områder med planlagte ledningsprojekter. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, arbejdsgruppens medlemmer og Energinet Eltransmission er i løbende dialog om tiltag. Såfremt der er øvrige ledningsejere inden for eller omkring et givent projektområde, skal projektere desuden være opmærksomme på at sikre inddragelse af disse.

Samarbejde med Vejdirektoratet om udtagningsprojekter	Når projektere konstaterer, at der er transportkorridorer (statsveje) i eller omkring områder, hvor der planlægges eller gennemføres forundersøgelser for udtagningsprojekter med permanent vådgøring, er det vigtigt at inddrage Vejdirektoratet i samarbejdet om projektudførelsen. Vejdirektoratet bakker op om udtagningsindsatsen og mener, at med rette afværgeforanstaltninger kan alle udtagningsprojekter som udgangspunkt sameksistere med Vejdirektoratets forvaltning af statens veje. Afklaring vedr. afværgeforanstaltninger vil altid bero på en konkret vurdering af projekter, hvor det anbefales, at projektere inddrager Vejdirektoratet tidligt i udtagningsprojektet med forståelse for følgende: • Vejdirektoratet er vejmyndighed og ejer af statens veje. • Af hensyn til et muligt behov for i fremtiden at udvide veje, er der oftest tinglyst en vejbyggelinje på 50 m omkring statsvejene. Inden for vejbyggelinjen skal Vejdirektoratet give tilladelse til, at udtagningsprojektet medfører ændring i arealanvendelsen. • Afværgeforanstaltninger skal sikre, at veje og vejasser ikke påvirkes af projektets vådgøring. Afværgeforanstaltninger finansieres af projektilsagnet i det omfang, projektet fortsat er omkostningseffektivt. Vejdirektoratet modtager henvendelser vedr. udtagningsprojekter via tre regionale indgange, hvorfra henvendelsen dirigeres til rette fagkontor.
Samarbejde med BaneDanmark om udtagningsprojekter	Når projektere konstaterer, at der er transportkorridorer (banelegemer) i eller omkring områder, hvor der planlægges eller gennemføres forundersøgelser for udtagningsprojekter med permanent vådgøring, er det vigtigt at inddrage Banedanmark i samarbejdet om projektudførelsen. For Banedanmark er opretholdelse af sikkerhed af banelegemer og netværk centralt. Graden af vådgøring i medfør af udtagningsprojekter samt muligheder for at afværge og monitorere har i den forbindelse særdeles stor betydning for muligheden for samspil og nødvendige tilladelser. Banerne er i stor udstrækning anlagt samtidigt med de store dræninger. Forsat dræning kan derfor være en forudsætning for banens stabilitet og dermed sikkerhed, hvor selv små forskelle mellem den beregnede og faktiske vandstand som følge af udtagningsprojekter have stor betydning. Banerne anlægges desuden med en forventet levetid på 125 år, hvorfor Banedanmark løbende tager højde for en længere række parametre i forvaltningen, herunder stigende grundvand og nedbørsmængder og intensitet som følge af klimaforandringer. Det anbefales, at projektere inddrager Banedanmark tidligt i projektførelsen for at afklare udfordringsbilledet ift. vådgøring og muligheder for løsninger. Henvendelser vedr. udtagningsprojekter modtages i Team Arealforvaltning, der består af geografisk opdelte enheder på landsplan. Projektere kan rette henvendelse til arealer@bane.dk eller hovedpostkassen banedanmark@bane.dk att. Team Arealforvaltning. Arealforvaltere vurderer, hvilke relevante fagkontorer, der efterfølgende skal involveres ift. granskning og høring. Banedanmark ser positivt på henvendelser vedr. udtagningsprojekter, men følger som infrastrukturforvalter og påtaleberettiget først og fremmest § 24 i Jernbaneloven om sikring af baneafsnit og deres drift.

	Banedanmark er desuden høringsberettiget ift. Vandløbsloven ift. alle ændringer opstrøms for banen samt evt. ændringer, der kan påvirke banen (uagtet afstanden). Kommunerne er myndighed i den forbindelse. Når projektejer retter henvendelse til Banedanmark, igangsættes følgende: • Banedanmark sender materiale fra projektejer i intern stjernehøring, som typisk tager en måned, hvis materialet er fuldt oplysende. • Ved komplicerede projekter (kategoriseret 'komplekse projekter') vil sagsbehandling tage længere tid og kræve, at der tilkobles en projektleder fra Banedanmark med finansiering fra tredjeparten (projektejer). Komplicerede projekter skyldes særlige jordbundsforhold, herunder højt kulstofindhold. • Materiale fra projektejer skal rumme dokumentation af, at projektet vil eller ikke vil påvirke banen. I så fald projektet vil påvirke banen, skal der stilles forslag til afværgeforanstaltninger. Banedanmark anbefaler, at projektejer gør brug af en konsulent, der har erfaring med samarbejde med Banedanmark. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø arbejder i samarbejde med Banedanmark på at udarbejde et mere detaljeret kontakt- og procesoverblik til projektere, som tydeliggør hvornår og hvordan Banedanmark bør inddrages i udtagningsprojekter, hvad materialet fra projektejer skal indeholde samt hvilke særlige udgifter, der i den forbindelse dækkes af projekttilsagnet
Muligheder for opretholdelse af grundbetaling på udtagne arealer	Reglerne for opretholdelse af grundbetaling på udtagne landbrugsarealer følger Grundbetalingsforordningen (EU) 2021/2115 for perioden 2023–2027. Forskellige undtagelsesbestemmelser gælder afhængigt af, om projekterne er EU- eller nationalt finansierede, hvilket medfører forskelle i mulighederne for at bevare grundbetaling ved permanent udtagning af landbrugsjord. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø anerkender, at disse forskelle er uhensigtsmæssige ift. den overordnede udtagningsindsats. Der arbejdes derfor på at harmonisere vilkårene for grundbetaling uanset finansieringskilde i den kommende CAP-periode fra 2028. CAP-finansierede vand- og klimaprojekter Arealer udtaget via CAP-finansierede projekter kan opretholde grundbetaling, hvis de implementerer EU's vandramme-, habitat- eller fuglebeskyttelsesdirektiv (artikel 4, stk. 4, litra c, i). • Kvælstofvådområdeprojekter opfylder altid vandrammedirektivet og giver derfor mulighed for grundbetaling. • Lavbundsprojekter implementerer ikke nødvendigvis vandrammedirektivet og giver i disse situationer kun mulighed for grundbetaling, hvis de i stedet understøtter habitat- eller fuglebeskyttelsesdirektiverne. • Lodsejere i lavbundsprojekter med engangskompensation kan dog opretholde grundbetaling i en 5-årig tilsagnsperiode (artikel 4, stk. 4, litra c, iv) uanset direktivimplementering. Der er etableret procedurer i Styrelsen for håndtering af både direktivimplementerende og ikke-implementerende projekter (læs nærmere neden for). Nationalt finansierede klima-lavbundsprojekter og Klimaskovfondens projekter

	Arealer udtaget gennem nationalt finansierede klima-lavbundsprojekter og Klimaskovfondens projekter kan opretholde grundbetaling i henhold til artikel 4, stk. 4, litra c, ii. Det er begrundet med deres bidrag til klimamålene i artikel 6, stk. 1, litra d, og er implementeret i den danske CAP-plan.
Mulighed for at få genvurderet CAP-finansierede lavbundsprojekters implementering af vandrammedirektivet ift. gældende vandområdeplan	Eftersom lavbundsprojektarealer, der ikke er direktivimplementerende, ikke er fortsat berettiget at modtage grundbetaling, har det været relevant at afklare, hvilken betydning skiftende vandplaner (Vandområdeplan 2 til 3) med dertilhørende opjusteret kvælstofindsatsbehov har for eksisterende tilsagns bidrag til implementering af EU's vandrammedirektiv. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har afklaret, at det er vurderingstidspunktet i forhold til den gældende vandplan, der afgør, om et lavbundsprojekt bidrager til at implementere vandrammedirektivet. Det er således muligt at få genvurderet et lavbundsprojekt i forhold til vandplanen, der er den gældende på vurderingstidspunktet. Hvis du har et lavbundsprojekt, der blev vurderet ift. Vandplan 2, men som du ønsker genvurderet ift. den gældende vandplan, kan du kontakte vandmiljoe@sgav.dk eller vandprojekter@sgav.dk. Styrelsen arbejder på at sidestille vilkår for modtagelse af grundbetaling uanset EU- eller national finansiering af tilskudsordning ifm. næste CAP-programperiode fra 2028.
Lavbundsprojekters bidrag til at løfte lokalt okkerindsatsbehov og implementering af EU's vandrammedirektiv	Projekter, der løfter lokale okkerindsatsbehov, bidrager til implementeringen af EU's vandrammedirektiv. Det vil dog bero på en konkret vurdering af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø at afklare, om lavbundsprojekter har potentiale for at forbedre okkerbelastede vandmiljøer. Den konkrete vurdering kan som udgangspunkt allerede foretages i forbindelse med forundersøgelsen, hvilket kan give tidligere afklaring vedr. deltagende lodsejeres mulighed for at oppebære grundbetaling på projektarealer i de situationer, hvor lavbundsprojektet er placeret i områder uden kvælstofindsatsbehov. Hvis et lavbundsprojekt er placeret i et område, hvor du som projektejer har vurderet, at der er et okkerindsatsbehov, kan du få en konkret vurdering vedr. projektets potentiale for at nedbringe okkerforureningen ved kontakte styrelsen på vandmiljoe@sgav.dk og medsende dokumentation i form af f.eks. oversigtskort for projektområdet, målinger der viser hvor okkerudledningen til vandløbet stammer fra, beskrivelse af hvilke tiltag der gøres i projektområdet eller andet, der kan dokumentere en effekt.
Forhåndsvurdering af lavbundsprojekters potentiale for implementering af EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver pba. forundersøgelsen	Projektejere med lavbundsprojekter, der ikke er vandrammedirektivimplementerende, kan få en ikke-bindende forhåndsvurdering af, om projektet forventes at kunne implementere EU's habitat- og/eller fuglebeskyttelsesdirektiv. Forhåndsvurderingen kan foretages med udgangspunkt i den færdige tekniske forundersøgelsesrapport. Såfremt forhold vedrørende Natura2000 og arter ikke er belyst tilstrækkeligt i forundersøgelsen, kan der dog være behov for en redegørelse fra projektejer, som styrelsen vil indhente. Dermed vil det være muligt at kunne informere de frivilligt deltagende lodsejere inden ansøgning om etableringstilsagn, om det er sandsynligt, at de fortsat kan søge om grundbetaling under undtagelsesbestemmelsen (jf. oven for).

	Hvis det endelige projekt kommer til at afvige fra det beskrevne projektforslag og konsekvensvurdering mv., kan den endelige vurdering af projektets direktivimplementering medføre et andet udfald end forhåndsvurderingen. Det er således den endelige vurdering af det færdige projekt, der er gældende. Hvis du ønsker en ikke-bindende forhåndsvurdering af et konkret lavbundsprojekts potentialet for at kunne implementere habitat- og/eller fuglebeskyttelsesdirektiverne, kan du kontakte Tilskud, Vand og Natur på vandprojekter@sgav.dk og medsende projektets færdiggjorte tekniske forundersøgelsesrapport samt evt. andre dokumenter af relevans for vurderingen.
Lodsejeres sikkerhed ved kompensation og køb/salg af jord ifm. udtagningsprojekter	Arbejdsgruppen har i forlængelse af § 3-sagen efterspurgt en faglig udredning af sikkerheden ved kompensation eller køb/salg af jord, der kan tilbydes i vand- og klimaprojekter og vådområde- og lavbundsprojekter finansieret af EU's tidligere Landdistriktsprogram (LDP). Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har beskrevet de gældende vilkår for engangskompensation, værditabskompensation og køb/salg af projektarealer, lodsejere tilbydes i vand- og klimaprojekter og tilsvarende LDP-finansierede projekter beskriver i notatet. Styrelsen fastslår i notatet, at der eksisterer en høj grad af sikkerhed for lodsejer, hvis vedkommende vælger værditabskompensation eller sælger sine arealer til projektet. Det skyldes, at værditabet såvel som salgspris vurderes pba. arealets konkrete markedsværdi med udgangspunkt i en lokalt forankret vurderingsforretning. Derudover kan det for nogle lodsejere være en fordel, at værditabskompensation udbetales eller jordhandel foretages, allerede ifm. jordfordelingskendelsen. Engangskompensation har en tillige en høj grad af sikkerhed, men man bør som lodsejer være opmærksom på det længere tidsperspektiv mellem lodsejerens indgåelse af projektaftale og den faktiske udbetaling efter projektets gennemførelse, hvor det ikke kan afvises, at ændringer i EU-retsgrundlaget kan betyde, at vilkår og satser kan ændre sig over tid. Notatet er udarbejdet til brug for projektejere, udtagningskonsulenter og jordfordelingsplanlæggeres dialog med lodsejere vedr. deres frivillige deltagelse og indgåelse af projektaftaler. Naturstyrelsen og Styrelsen for Grøn Arealomlægning er desuden ved at udarbejde et tilsvarende notat vedr. klima-lavbundsprojekter
Kompensation til arealer omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3	I foråret 2023 afklarede Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø med inddragelse af Kammeradvokaten retstilstanden vedr. muligheder for at opnå kompensation for udtagning af Naturbeskyttelseslovens § 3-registrerede arealer ifm. vand- og klimaprojekter, LDP-finansierede kvælstofvådområder og lavbundsprojekter samt klima-lavbundsprojekter. Kammeradvokaten fastslog, at der kan gives kompensation til udtagning § 3-registrerede arealer efter en sats svarende til permanent græs. Der er kommunikeret om afklaringen på styrelsens hjemmeside.

Afklaring om Skattemyndighedernes praksis for vurdering af evt. skattefritagelse af kompensation i boringsnære beskyttelsesområder	Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har afklaret Skattestyrelsens praksis for skattefritagelse af kompensation til lodsejere, der indgår aftaler om beskyttelse af grundvand i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Afklaringen er sket på baggrund af en forespørgsel fra Arbejdsgruppen for arealudtag, da uafklarede skatteforhold kan føre til, at lodsejere tøver med at indgå projektaftaler. Det er muligt for lodsejere at modtage skattefri kompensation, hvis der foreligger ekspropriation eller en frivillig aftale, der reelt træder i stedet for ekspropriation. Skattestyrelsen afgør dette på baggrund af kommunalbestyrelsens tilkendegivelse af ekspropriationsvilje. Arbejdsgruppen har desuden foreslået, at flere lodsejere i samme BNBO kan indsende en fælles anmodning om bindende svar. Dette er afvist, da Skattestyrelsen vurderer individuelle skatteforhold i hver enkelt sag. Styrelsen konstaterer, at lange forhandlinger mellem lodsejere og vandværker samt eventuelle klagesager forlænger processen, uden at Styrelsen har mulighed for at påvirke forløbet. På den baggrund vurderer Arbejdsgruppen, at der ikke er administrativt handlerum til at fjerne denne barriere.
Fosforudledning er ikke en generel barriere for lavbunds- og vådområdeprojekter	Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø vurderer, at risikoen for øget fosforudledning ved udtagningsprojekter er mindre end tidligere antaget. Forskning viser, at vådområde - og lavbundsprojekter også taber fosfor inden vådlægning, og at fosfortabet efter vådlægning i nogle tilfælde er mindre end før vådlægning. Samtidig findes godkendte virkemidler til at reducere udledning. Fosfor kan dog stadig begrænse enkelte projekter, hvor effekten overstiger mulighederne for afværge. Styrelsen anbefaler derfor videndeling og opfølgning på den nyeste forskning. Den opdaterede kvælstof-fosfor-vekselkurs (NP-vekselkurs) gør det muligt at veksle hele kvælstofeffekten mod fosfor, mod tidligere 30 pct. Dermed kan der accepteres et større fosfortab, før der kræves afværge. Vekselkursen bygger på nye marine modeller, som skal sikre, at vådområder og lavbundsprojekter ikke forringer kystvandenes tilstand. Et opdateret regneark til vurdering af fosforrisiko er tilgængeligt på styrelsens hjemmeside. Det rummer også en funktion til at vurdere effekter på nedstrøms søer, hvor fortynding i vandløb ofte mindsker risikoen for væsentlig merudledning. Koblingen til tilskudsordningen Permanent ekstensivering styrker sammenhængen mellem ekstensivering og senere vådgøring, idet lodsejere forpligter sig til at indgå i fremtidige lavbunds- og vådområdeprojekter.
Privat salg af klimakreditter fra udtagning af kulstofrige lavbundslande	Der er ikke regler til hinder for privat salg af klimakreditter i tilskudsordningen Vand- og klimaprojekter. Dog vurderer Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, at der blandt købere af klimakreditter ikke vil være interesse i køb af klimakreditter fra tilskudsfinansierede udtagningsprojekter, da klimakreditter generelt skal være baseret på projekter, der alene gennemføres som følge af salget af projektets klimaeffekt som kredit. Samme vurdering gør sig gældende ift. Klima-Lavbundsprojekter.

Løsninger og afklaringer, med flere relevante links, kan også ses her (opdateres løbende):

[Taskforcen for udtagning af kulstofrige lavbundslande og de kollektive virkemidler - Landbrugsstyrelsen](#)